

Fangst og Fiskeri ved Isfjorden

HELLEFISKFISKERI

Indhold

- Mere end 300 års fiskeri efter hellefisk fra havisen
- Hundeslæden
- Jollefiskeri i dag

Opgaver

Du svarer på opgaverne ved at benytte

- Tekst
- Lyd
- Tegneværktøj
- Billeder

Bogen

I bogen kan du finde billeder om emnet.

MERE END 300 ÅRS FISKERI EFTER HELLEFISK FRA HAVISEN

side 10-13

Hellefisk kan fanges med langline fra et hul i havisen. En metode man har brugt i mere end 300 år.

Før i tiden satte man en enkelt krog på linen. I dag er der mange kroge på linen.

I 1924 opfandt Marius Sivertsen "glideren". Marius var fra Ilulissat. Glideren er en metalplade, der sættes fast på linen. Pladen får linen til at glide hen over havbunden. Der kan være flere hundrede kroge på linen.

Opgave 1

Hvad er det for fisk man kan se på billedet?

Svar:

Hvordan blev fangsten transporteret hjem for 100 år siden? Se billedet på næste slide.

Svar:

Klik på linket, og find viden om [hellefisken](#).

Det ved jeg om hellefisken:

Tilføj selv flere slides efter behov.

Fiskeri ved iskanten, Ilulissat, 1925

HUNDESLÆDEN

side 14-17

I ca. 800 år har man brugt hunde som arbejdsdyr i Nordgrønland.

Hundeslæden er et vigtigt transportmiddel.

Med hundeslæde kan man rejse mange kilometer over fjeldene for at nå ud til de bedste fiskeområder.

Slædehundene kan løbe ca. 60 km om dagen, men de må have pause på turen.

Opgave 2

Det ene billede er taget i 1934, det andet i 2014. Hvilket er det ældste, og hvordan kan man se det?

Svar:

Hvorfor er hundeslæden stadig et vigtigt transportmiddel selvom man også har snescootere?

Svar:

Hvilke andre arbejdsdyr kender du?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

JOLLEFISKERIET I DAG

side 18-21

Ilulissat er kendt for fangsten af hellefisk.
Om sommeren fiskes fra joller og små motorbåde.
Fiskerne sætter liner med 500-700 kroge ud.

Fiskeindustrien er en vigtig kilde til arbejde og dermed indtægt i Ilulissat. I dag har rejefiskeriet større betydning end hellefiskeriet.

Søg mere viden om [hellefisk](#) her.

Opgave 3

Hvor mange hellefisk kan der hales ind på én line?

Svar:

Hvordan fanges hellefisk om vinteren?

Svar:

Hvor stor kan en hellefisk blive?

Længde:

Vægt:

Tilføj selv flere slides efter behov.

SÆLFANGST

Indhold

- Sommerfangst fra kajak
- Vinterfangst fra havisen
- Brug af sælerne

Opgaver

Du svarer på opgaverne ved at benytte

- Tekst
- Lyd
- Tegneværktøj
- Billeder

Bogen

I bogen kan du finde mere viden om emnet

SOMMERFANGST FRA KAJAK

side 24-27

I tiden 2500-800 f.v.t. boede Saqqaq-folket ved Isfjorden.

De havde en tidlig version af kajakken. Til at fange byttet brugte de harpunen.

Omkring år 1200 ankom inuit, Thule-folket, til Diskobugten. De er forfædre til det grønlandske folk.

De udviklede kajakken, som den ser ud i dag. De introducerede fangstblæren. Den forhindrede den harpunerede sæl i at slippe væk eller gå til bunds.

Opgave 1

Hvilket andet fangstredskab ligner harpunen?

Svar:

Billedet er af Ole Andreasen fra ca. 1936. Hvor mange sæler har han fanget?

Svar:

Hvad betyder ordet *forfædre*?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

VINTERFANGST FRA HAVISEN

side 28-31

Om vinteren laver sælen åndehuller i isen, så den kan få luft. Det gør det let for fangerne at finde de steder, hvor sælerne kan fanges fra havisen.

Fangst fra havisen kaldes *åndehulsfangst*.

De første bosættere brugte harpun til at fange sælerne med. I dag fanges de med garn.

Opgave 2

Hvad var det særlige ved det harpunhoved bosætterne udviklede? Se side 29

Svar:

På billedet ses en sæl blive trukket op af åndehullet. Hvad er navnet på sælen?

Svar:

I hvor mange tusinde år har man kendt til åndehulsfangst?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

BRUG AF SÆLERNE

side 32-33

Ringsælen har altid været vigtig føde for beboerne ved Isfjorden.

Sælkød indeholder høje mængder af C- og D-vitamin, som er vigtige for at undgå sygdomme.

Hele sælen er blevet brugt. Det spæk man ikke spiste, blev anvendt som brændsel og lys. Skindet blev brugt til tøj og kajakker.

Opgave 3

Hvad er kvinden på billedet i gang med?

Svar:

Lav en liste over de ting en sæl kan bruges til.

Svar:

Hvorfor var det vigtigt at spise sælkød – især om vinteren?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

HVALFANGST

Indhold

- Fangst fra umiaq
- Sassat – hvid- og narhval fra havisen
- Brugen af hvaler

Opgaver

Du kan svare på opgaverne ved at benytte

- Tekst
- Lyd
- Tegneværktøj
- Billeder

Bogen

I bogen kan du finde mere viden om emnet

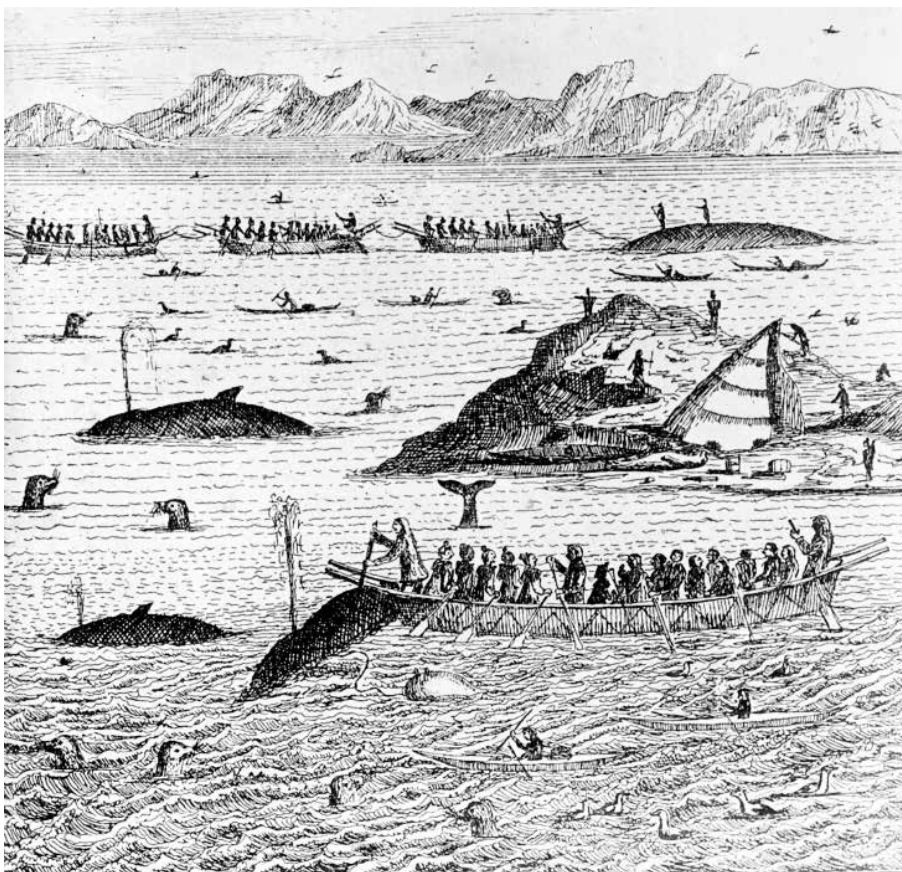

FANGST FRA UMIAQ

side 36-37

Umiaq blev roet af kvinder og brugt som transportmiddel.

Ved hvalfangst blev den roet af mænd.

Opgave 1

Tegningen viser fangst af hvaler og sæler for 100 år siden. Skriv, tegn eller indtal en historie, hvor du er med på fangst i enten umiaq eller kajak.

Min historie:

Tilføj selv flere slides efter behov.

SASSAT – HVID- OG NARHVALFANGST FRA HAVISEN

side 40-43

Fryser isen hurtigt til, kan narhvaler og hvidhvaler ikke nå ud på åbent hav.

De samler sig så i våger. Her bryder de den tynde is op, når de skal ånde.

Der kan være flere hundrede dyr fanget i vågen. Det hedder en *sassat*. Når jagten begynder, er det et dramatisk blodbad.

Narhvaler fanget i en våge i isen (*sassat*) ved Qeqertarsuaq, 1912

I dag er det sjældent at der forekommer *sassat*. På grund af klimaforandringerne, er vejret blevet varmere. Det er derfor ikke så ofte at Isfjorden fryser til.

Opgave 2

Hvad betyder *sassat*?

Svar:

Med hvad dræbte fangerne hvalerne? Se evt. s. 40 i bogen.

Svar:

På næste slide ses et billede af en narhval. Gæt hvor lang den er.

Mit gæt:

Tilføj selv flere slides efter behov.

Narhval, ca. 1939

BRUGEN AF HVALER

side 44-45

I mere end fire tusinde år har man fanget hvaler i Diskobugten.

Alt på hvalen blev brugt. Kødet blev spist. Knoglerne blev brugt til redskaber og tagkonstruktion på vinterhuset. Barden blev brugt til fiskeliner og fiskegarn. Hvalens spæk, tran, blev brugt til varme og lys.

Hvalfangere fra Europa kom til Diskobugten i 1600-tallet. Trannen fra hvalerne solgte de ved hjemkomsten. Den blev brugt til at oplyse gaderne i de europæiske byer.

Opgave 3

Hvilke redskaber blev lavet af hvalknogler?

Svar:

Lav en liste over hvaler der lever ved Grønland. Søg viden her: [hvaler](#)

Min liste:

På billedet er manden ved at bygge sit vinterhus. Hvilke materialer bruger han?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

SHAMANEN OG RELATIONEN MELLEM NATUR OG MENNESKER

Indhold

- Shamanen
- Sagnet om Havets Moder
- Sagnet om Vejrets Væsen

Opgaver

Du svarer på opgaverne ved at benytte

- Tekst
- Lyd
- Tegneværktøj
- Billeder

Bogen

I bogen kan du finde mere viden om emnet.

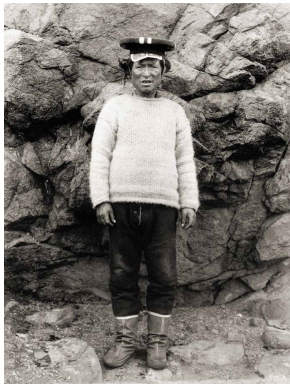
SHAMANEN

side 48-49

Shamanen, angakkoq, forbandt den virkelige verden med den åndelige verden.

I den åndelige verden levede Havets Moder og Vejrets Væsen.

Når shamanen skulle rejse til den åndelige verden, brugte han sin tromme. Trommens rytmiske slag fik ham til at gå i trance. På den måde kom han ind i den åndelige verden.

Shamanen rejste til den åndelige verden, hvis fangsten svigtede. Han måtte opsøge Havets Moder for at befri fangstdyrene, der var filtret ind i hendes hår.

Opgave 1

Hvordan rejste shamanen fra den virkelige verden til den åndelige verden?

Svar:

Havets Moder og Vejrets Væsen levede i den åndelige verden. Find navne på andre væsner, der lever i den åndelige verden.

Svar:

Find andre ord for shaman.

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

SAGNET OM HAVETS MODER

side 50-51

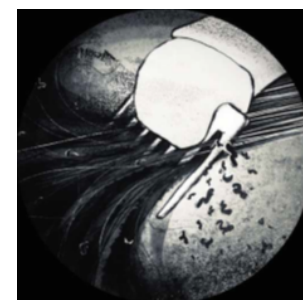
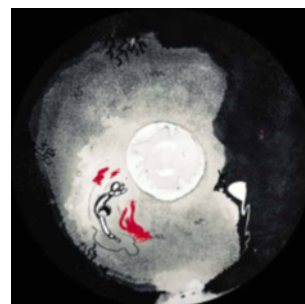
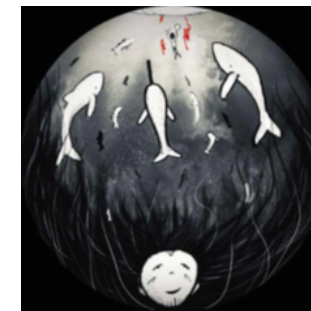
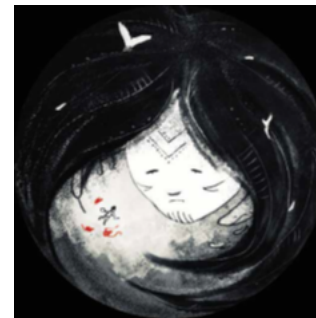

Shamanens rejse til Havets Moder

Opgave 2

Klik på den sorte firkant, og afspil filmen.

Hvad sker der i filmen? Billederne kan hjælpe dig.

Sæt tekst til billederne, eller indtal din fortælling.

SAGNET OM HAVETS MODER

side 50

Havets Moder var for inuit et mytisk væsen, de respekterede højt. Når havfangsten slog fejl, mente man, at det skyldtes, at menneskene havde begået ugerninger, og som straf holdt Havets Moder fangstdyrene tilbage i sit filtrede hår.

Shamanen måtte på en farefuld åndelig rejse til havets dyb for at undskylde for menneskenes ugerninger og få Havets Moder til at slippe fangstdyrene fri.

Sagnet om Havets Moder sikrede, at menneskene overholdt både samfundets skikke og shamanens forskrifter.

SAGNET OM VEJRETS VÆSEN

side 52-53

Inua er en betegnelse for det, der besjæler alt, dyr, planter, sten, vejr, og dermed får dem til at ligne mennesker.

Vejrets inua er et uberegneligt væsen. Det reagerer hvis tabuer og ritualer krænkes.

Hvis uvejr rasede i lang tid, kunne fangerne ikke komme ud på fangst.

Shamanen måtte rejse til åndernes verden og finde ud af hvilke tabuer og ritualer, der var brudt.

Når han vendte hjem, fortalte han menneske hvilke tabuer og ritualer, de skulle overholde.

Opgave 3

Dåb er et eksempel på et ritual. Kender du andre ritualer?

Svar:

På billedet ses de redskaber shamanen skulle bruge for at komme til åndernes verden. Hvad er navnene på dem? Få hjælp i bogen side 53.

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

FORBEREDELSE TIL FANGST

Indhold

- Amuletter og ritualer
- Kvinden og dragten

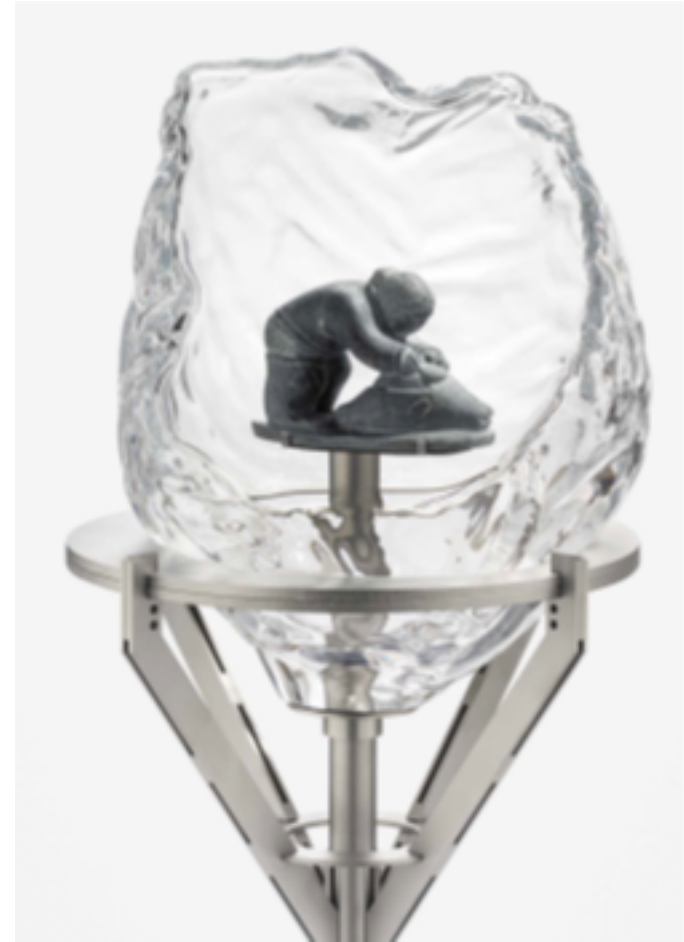
Opgaver

Du svarer på opgaverne ved at benytte

- Tekst
- Lyd
- Tegneværktøj
- Billeder

Bogen

I bogen kan du finde viden om emnet

AMULETTER OG RITUALER

side 56-57

For fangerne var det vigtigt at holde sig gode venner med fangstdyrenes sjæle. Det gjorde de ved at overholde tabuer, udføre ritualer og andre skikke.

Med magiske amuletter og symboler forsøgte de at sikre fangstheld og modvirke ulykker.

En amulet er en genstand som beskytter mod sygdom, ulykke, farer og hekseri. Den kan også bringe held.

En amulet kan være en fjer, knogler eller sten.

Opgave 1

Hvad er det for egenskaber amuletter har?

Svar:

Kig godt på billedet. Hvad mon det er for en fugl?

Svar:

En due er et symbol på fred. Kan du nævne andre symboler?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.

KVINDEN OG DRAGTEN

side 58-59

Inuit sagde, at kvinden fangede dyrene, og manden hentede dem.

Kvinden skulle også overholde tabu og ritualer, for at hendes mand havde held med fangsten. Det var nødvendigt for ikke at afskrække fangstdyrene.

Kvinden skulle også være dygtig til sy tøj. Det skulle både være varmt og flot, så det kunne lokke dyrene til.

Opgave 2

Hvorfor skulle kvinderne overholde tabu og ritualer?

Svar:

Hvad er dragten på billedet lavet af, og med hvad er den pyntet? Få hjælp på side 59 i bogen.

Svar:

Hvad skulle pynten på jakken gøre godt for?

Svar:

Tilføj selv flere slides efter behov.